

EEN OUDE DAME UIT ATHENÉ

HERFST IN DE GRIEKSE ZAGÓRI

DE BERGEN KLEUREN GEEL, ROOD, BRUIN EN GOUD. EEUWENOUDE DORPEN VAN STENEN HUIZEN MET LEISTENEN DAKEN KRUIPEN TEGEN ELKAAR AAN OM DE NADERENDE WINTER HET HOOFD TE BIEDEN. KRULLEND ASFALT VOERT DOOR EEN ONAFGEBROKEN SPROOKJE DAT ZAGÓRI HEET. MAAR IK ZIT ZONDER MOTOR. TOT OP EEN GOEDE MORGEN...

TEKST EN FOTOGRAFIE HANS AVONTUUR

1

2

ZAGÓRI HISTORIE

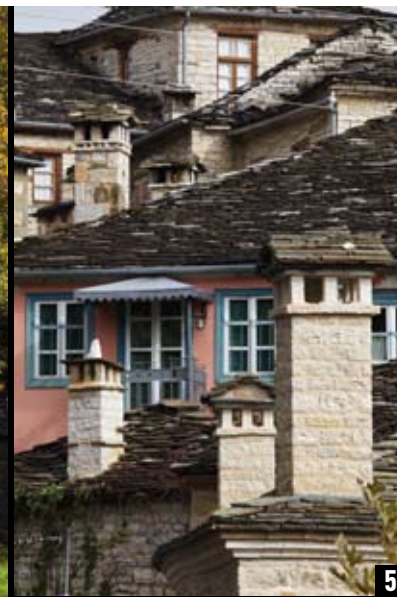
De geschiedenis van de kleine Zagóri-dorpen staat in bloed geschreven. Tijdens de overheersing door de Turken kon de ellende nog worden afgekocht door belasting te betalen en mannen als hulpje naar het hof in Constantinopel te sturen. De Zagórianen waren daar zo handig in, dat ze er lucratieve handelsbetrekkingen aan over hielden en er rijk van werden. De welgestelden lieten in ruil voor aanzien mooi huizen, scholen, kerken en bruggen bouwen. Tijdens de Tweede Wereldoorlog en de Griekse burgeroorlog die daarop volgde ging het echter goed mis. Geweld, onderdrukking, armoede en ontvolking waren het gevolg. In de 21ste eeuw zijn er echter weer jonge Grieken die in de Zagóri willen wonen. Terug naar een eerlijk, eenvoudig dorpsleven. Vredig. Zoals het in een ver verleden ooit was.

3

4

5

6

De goede fee heet Nicole. Ja, ze heeft nog een motor in de schuur staan. 'Maar', zo waarschuwt ze, 'heb geen al te hoge verwachtingen. Het is een oude dame, waarmee ik vroeger in Athene heb gereden. Nu ik in de Zagóri woon staat ze vooral stil. Je kunt haar zo meenemen. Ze protesteert een beetje bij 5.000 toeren, maar verder is ze nog in goede conditie.' Dus rijd ik 's ochtends, na een Griekse koffie met Nicole, weg op een Honda AX-1 Sports Traverse, 250 cc, four valve, liquid cooled.

Inderdaad, een oude dame. De rechter spiegel is kapot, het achterlicht ontbreekt, het ruitje is verdwenen. Maar met één druk op de knop begint ze te snorren. Dodelukkig dat ze nog eens door een vent mee uit wordt genomen. We kunnen het al snel goed met elkaar vinden. Net als haar huidige habitat Zagóri, heeft mijn bejaarde Griekse godin niets met snelheid, comfort, luxe of uiterlijk vertoon. Het gaat om het hart en de echtheid. En ik dan, verwend met pk-pakhuizen en technisch vernuft uit de 21ste eeuw? Ik ben volmaakt gelukkig met m'n AX-1. Minder is meer, want ik rijd! En hoe. Dwars door de knallende herfstkleuren van de Griekse bergen, hoog tegen de Albanese grens. De weersomstandigheden zijn woest en wild. Ze dwingen me om dicht bij huis te blijven. Niet de route achterom de 2.497 meter hoge Gamla-piek naar Konitsa. Me gisteren nog zo warm aanbevolen vanwege de blik op de steile

VAN ARISTI NAAR MEGALO PAPIGO. MET ZESTIEN HAARSPELD- BOCHTEN ERIN

achterkant van het Timfi-gebergte en de mooie Ados-vallei met zijn bochtige wegen en ruige dorpen. Helaas. Helaas. Maar ik zeur niet. Ik heb het al gezegd. Ik rijd. Minder is meer. Zeker in deze tijd van grote Griekse crisis.

ZESTIEN HAARSPELDBOCHTEN

Het alternatief heeft dan ook niets te maken met inleveren. De weg naar Megalo en Mikro Papigo is er een uit het grote wensenboek van de motorrijder. Eerst klimt de route vanuit de basis in Ano Pedino het dal uit. Hoger en hoger. Om eenmaal boven – hups – over de rand te kieperen en af te dalen. Aan de horizon zien we toch nog een beetje de achterkant van Timfi, die loodrecht de hemel in gaat. Tot hij verdwijnt in de jagen-de wolken. Plotseling is daar een merkwaardig uitzicht: een soort spaghetti'sliert die tegen een helling geplakt ligt. Een stukje dichterbij slaat het motorhart drie keer over: het is een asfaltweg. Onze weg. Van Aristi naar Megalo Papigo. Met, even tellen, zestien haarspeldbochten erin. Zelfs de route erheen is prachtig, want vanaf Aristi gaat het eerst nog het diepe dal in. Helemaal naar de bodem, waar de Voidomatis stroomt, een van de schoonste rivieren van Griekenland. De bron ontspringt een stuk verderop. Het water komt er gewoon recht uit de grond omhoog. Door een goudgeel woud van platanen die langs de rivier groeien, bereik ik de brug. Het is een plek van een ontroerende schoonheid.

Ik kan mijn Hondaatje wel zoenen van geluk. Gisteren nog zonder motor, vandaag samen onderweg langs zoveel moois. Het water van de rivier dampet en stijgt langzaam de hoge hemel in. Net als ik. Via een lustoord van haarspeldbochten naar Megalo Papigo, een van de 46 authentieke dorpen van de Zagóri.

GOUDGELE JAS

Pauze, aan de voet van de oude kerk. Het cafenion is gesloten, maar uit de schoorsteen van een eigentijds barretje kringelt rook. Megalo Papigo heeft een naam onder wandelaars en bergbeklimmers. Eén blik omhoog zegt genoeg waarom. Maar vergis je niet, het toerisme is er nog altijd heeeeeeel kleinschalig. In de minimarkt is slechts het hoognodige te koop. In mijn café bestel ik een Griekse koffie met een groot glas water. Het uitzicht is zoals vanaf de motor. Stenen huizen met leistenen daken. Bomen in hun mooiste herfstkleuren, hoewel het felle rood van de Krania nog ontbreekt. Daarvoor is het te vroeg. Het mooiste bos ligt op de terugweg, aan de boorden van de Voidomatis waar ik zojuist doorheen ben gereden. In de afdaling is alles anders en kijk ik het bos in de kruin. Het hele dal heeft een goudgele jas aangetrokken. En waar de invloed van de rivier ophoudt, is de begroeiing plotseling weer groen. Alsof iemand er een streep heeft getrokken. Vanuit mijn ooghoeken vang ik rechts nog een glimp op van het Panaghia-klooster dat tegen de rotswand boven het water is geplakt. Om er van te genieten moeten we stoppen. Rijdend is dat op deze machine een beetje lastig. Ze vraagt de volle aandacht. Kijken, sturen, duwen, trekken, vastklampen en af en toe een lief woordje. Tot ze de hoek om is. Zestien keer. Motor rijden met hart en ziel.

7

8

1. Dilofo is tegen de berg gebouwd: uitzicht vanaf het bovendorp.
2. Uit het bos, op het bord.
3. Mijn basis: Hotel Porfyron in Ano Pedino.
4. Over de brug of over het water.
5. Kleurige huizen in Dilofo. Grieks blauw voert de boventoon.
6. Eli serveert Griekse lekkernijen.
7. Een nieuw dak voor de kerk in Dilofo.
8. De staat van het asfalt valt vaak mee.

Vanuit Aristi had ik in één keer terug naar Ano Pedino kunnen rijden, maar ik ben nieuwsgierig of er vanaf de weg naar Vikos een beter uitzicht is op de haarspeldbochten met het bos eronder. En dat is er. Ik hoef er maar een paar kilometer voor te rijden. Recht van boven. Eersteklas. Logeplek.

RAND VAN HET RAVIJN

De ontdekkingsstocht door de Zagóri voert naar het zuiden, waar Monodendri de bekendste plaats is. Het heeft faam als vertrekpunt voor een wandeling door de Vikoskloof. Deze tocht gaat twaalf kilometer lang over de bodem van 's werelds diepste kloof met wanden die meer dan 1.000 meter recht omhoog klimmen. Dat is dieper dan de Grand Canyon. Hoewel er vanuit het zadel geregeld zicht is op de bovenste wanden van de Vikoskloof, wil ik hem ook wel eens goed bekijken. Een van de best bereikbare uitkijkpunten is Oxia, zo'n acht bochtige kilometers buiten Monodendri, waar het asfalt gewoon ophoudt aan de rand van het ravijn. Een paar stappen lopen en BOEM! de kloof letterlijk aan je voeten. Het is een onwaarschijnlijk fraai uitzicht. Een enorme scheur in de aarde die is gevuld met kleur. Door een hand van boven er lukraak over uitgestrooid. Snippers groen, rood, geel en oranje. Met dank aan het onstuimige najaarsweer is het vandaag nog mystiek ook.

LIEVER ZWIEREN EN
ZWAAIEN WE
VIA EEN OVERDAAD
AAN BOCHTEN NAAR
KOUKOULI

Wolken glijden langs de wanden. En net als ze over de rand lijken te glijpen, gaan ze weer omlaag om het verderop nog eens te proberen. Het dorp Monodendri zelf laten we links liggen. In vergelijking met de andere Zagóri-dorpen valt het uit de toon. Als enige mist het de authenticiteit. Te veel nieuwe hotels. In de steen van de streek, dat wel. De oude dame knikt vol begrip en snort vrolijk verder naar Vitsa en Kipi, het dorp waar acht eeuwenoude bruggen te zien zijn. De eerste scoren we in de wereld van herfstkleur. Links, rechts, voor, achter. Overal loofbomen. Een puzzel van oma in 100.000 stukjes. Maar dan echt. En daar ligt links de kleine Kapetan Arkouda-brug en even verderop rechts de Kokoros-brug, die niet alleen over het water gaat maar ook twee rots-wanden lijkt te stutten. Met het dorp Kipi in het vizier in de remmen. Niet met een vinger-top, die een setje zeszuigerrem-klauwen aan het werk zet. Nee, dit is gewoon vol in de ankers en maar eens zien hoe hard het remt. Nou, voor de Plakida-brug met zijn drie bogen staat ze in elk geval stil. Het aantal bogen zegt overigens niets over de breedte van het water, maar alles over het ego van de bouwer en de portemonnee van de financier. Afdalen naar de brug is lastig. Dat doen we pas voorbij Kipi, waar een gravelpad naar de Miliou-brug leidt. Een exemplaar met twee bogen. Het is een herfst-idylle met brug, water, bomen en een oude molen aan de overkant. De bruggen waren precies breed genoeg

voor een ezel of paard met bepakking. De Honda AX-1 laat ik er niet overheen gaan. Te steil, glibberig en glad.

OP DE KOFFIE BIJ ELI

Liever zwieren en zwaaien we samen nog via een overdaad aan bochten naar het stille Koukouli voor een plukje nostalgie – oude huizen, nauwelijks toerisme – en Kapessovo voor een kop perfecte koffie bij Eli, die er in haar winkeltje met koffiehuis graag wat lekkers bij serveert: gliko to kutsalju, zoetigheid die je met een lepel eet. Vroeger werd vooral afval gebruikt zoals de schillen van water-meloen of pompoen, maar vandaag de dag gaat er ook vers fruit in. Gezeten op een stenen bankje zie ik alleen de bergachtige wildernis om me heen. Niet vreemd dat hier nog beren en wolven wonen. Sommige Zagóri-dorpen, de meeste op zo'n duizend meter hoogte, liggen zo afgelegen dat ze tot dertig jaar geleden alleen over ezelspaden bereikbaar waren. Regen? Omdraaien? Als het even kan moet ik volgens Eli doorrijden naar Vradheto, voor het echte 'alleen op de wereld'-gevoel. En liefst over de uit de rotsen gehouwen trap afdalen in de Vikoskloof. Te voet. Als de AX-1 en ik even later die kant op rijden, draait en krult de weg giftiger dan elders. Het landschap wordt er nóg leger en grimmiger en er cirkelt een reusachtige adelaar aan het plafond. We tikken Vradetho aan en glibberen door de regen terug naar onze basis in Ano Pedino, waar Nicole de zorg voor de oude dame weer van me overneemt. Terwijl ze over het hobbелende wegdek in de verte verdwijnt hoor ik mijn bejaarde godin ondeugend lachen. In gedachte zoen ik haar weemoedig vaarwel. ■

2

3

4

1. Huis in Ano Pedino, bijna weer thuis.

2. Op de rand van de Vikoskloof nabij Oxia is het uitzicht overweldigend.

3. Panaghia-klooster, hoog boven de rivier Voidhomatis voor de broodnodige rust.

4. De driebogenbrug is eeuwenoud en te smal en glibberig om er met de motor overheen te rijden.

5. Tsjiouro, de Zagóri-variant van Ouzo.

6. Steengoeie wensen bij Oxia.

1

REISINFORMATIE

HOE KOM JE ER?
Vliegen kan met Air Berlin (www.airberlin.de) van Düsseldorf naar Preveza. Ticketprijzen variëren. In de herfst komt een retourticket op zo'n € 300,-. Een andere optie is Corfu, van waar een veerboot naar Igoumenitsa op het vasteland gaat. Preveza (Lefkas) en Corfu worden ook door Transavia aangeboden (www.transavia.com).

MOTOR HUREN
Het is lastig om in Ioannina of Preveza een motor te huren. Wel zijn er mogelijkheden in Corfu, Parga en Lefkas. Een kwestie van googlen. Zo vonden wij een Transalp of Suzuki Freewind bij Nik op Corfu voor € 228,- tot € 240,- per week (www.nik-corfu.com), ook D&M biedt goede machines (www.dm-corfu.gr). Een Suzuki V-Strom bij www.ilovesantas.gr op Lefkas is er voor € 190,- per week. Bovendien valt er zo buiten het seizoen vast over de prijs te onderhandelen.

OVERNACHTEN
Het toerisme in de Zagóri is zeer kleinschalig, maar er zijn genoeg leuke adressen te vinden zoals Hotel Porfyron in Ano Pedino van de Griekse Yiannis en Nederlandse Rita met acht stijlvolle kamers. Een 2-pk met ontbijt kost er vanaf € 70,-. Informatie: www.porfyron.com. Ook in de andere Zagóri-dorpen staan sfeervolle kleine herbergen. Reserveer ze een dag vooraf om er zeker van te zijn dat ze open zijn. Sommige gaan in het najaar een tijdje dicht.

BOEKEN EN KAARTEN
Reisgidsen als Lonely Planet en Rough Guide hebben uitgebreide hoofdstukken over Zagóri. Wie geen compleet boek wil aanschaffen, download het hoofdstuk via internet. Een goede wegenkaart is de Anavasi touring & hiking map, blad 3.1, Zagóri op een schaal 1:50.000. Prijs vanaf € 12,-.

INFORMATIE
Sites: www.mooizagori.nl, www.zagoria.nl, www.grieksegids.nl, www.grieksverkeersbureau.nl.

5

6